1940 ий
18
АВГУСТ
№ 75 (688)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллассе пролетарий-шамыч, ушныза!

ӰРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

СОЦИАЛИЗМ ЭЛЫН АВИАЦИЙЖЕ

Таче пӱтынь 193 миллионан советский калык авиаций кечым пайремла. Социализм элын горды́й сокольышт-шамыч родиналан, партийлан, правительствылан да Сталин йолташлан мучашдыме шумеш преданный улмыштым, чапле сеҥымаш-шамычыштым ончыктат.

К. Е. Ворошилов йолташ партийын XVIII с'ездыштыже выступатлымыже годым ойлен: „кызыт ме мыйын военный аэродромлаште шагатыште 500 километрым ятырак эртыше скоростян истребительым веле огыл, но бомбардировщикымат кӱшкӧ чоҥештымышт дене 14—15 тӱжем метрым эртыше-шамычым чӱчкыдынак в а ш л и я ш л и е ш"... Тидын гыч рашак пале: социализм элын авиацийже тӱняште эн ончыл авиаций улеш. Советский авиацийын качествыжат нигӧн дечын сай, тидым Хасан ер деран, Халхин-Голеш да финский белогвардейщина вашкареш кучедалмаште ончыктымо да тушман-шамыч шке тупышт денак испытатленыт.

Советский молодежь авиацийым моткоч пагала. Садланак вет тӱжем дене летный школлаште, аэроклублаште летный пашалан тунемыт.

Пӱтынь советский молодежь дене пырля, Марийский республикысе молодежат летный пашалан кугу желаний дене тунемеш. Ната Бабушкина лӱмеш аэроклуб шке существоватлыме ийлаштыже шагал огыл учлет-шамычым ямдылен. Кызыт нуно специальный летный школлаште тунемыт.

Теве А. Орлов, И. Симанов да моло йолташ-шамычат РККА Военно-Воздушный вий-шамыч школын курсантышт улыт. А. Скребнев йолташ Жуковский лӱмеш Академийым тунем пытареват, самолетостроений дене инженер-конструктор улеш.

Аэроклубын ятыр воспитанникышт-шамыч финский белогвардейщина вашкареш кучедалмаште родиналан преданный улмыштым ончыктышт.

Ме авиаций кечым мирный обстановкышто пайремлена, но капиталистический окружений ыште улмынам ик минутланат монден огына керт. Садлан социализм элын куатшым пеҥгыдемдышаш верч эреак тыршышаш улына.

Виян лийже социализм элын авиацийже да тудын горды́й соколышт-шамыч!

Виян лийже Сталин йолташ!

Производство деч кӱрылтде летный паша дене сталын свидетельтлыше Йошкар-Оласе Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубын комсомолец-учлетшо-шамыч.

Снимкыште (шола гыч тӱргалын): В. Бахтин, И. Скулкин, Р. Симсеев, П. Родин, М. Забурдаев, К. Барашкина, И. Байнов, И. Кольцов, А. Егошин, И. Дмитриев, Д. Глазырин да М. Пуговкин йолташ-шамыч.

Фотомонтаж М. Чуршуковын

Руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаште кугу иготан комсомолец-шамычын участвоватлымышт нерген

Руководящий комсомольский орган-шамычым шушаш сайлымаште кажне ВЛКСМ член, тудын ийготшым ончыде, избиратлаш права дене пользоватлат манын установитлаш.

ВЛКСМ ЦК.

100 процентлан темен

„Кожлаял" колхоз (Моркинский район) ятыр ий годсек молочно - товарный фермым иметла. Тыште чылаже 63 ушкал уло.

Скотница М. Федорова йолташын ончымо ушкалшамычше чыланат сай упитанностян улыт.

Тений июнь тылзе марте 12 лӱштымӧ ушкал деч 310 килограмм ӱйым да 11.573 литр шӧрым налме. Кызыт колхоз 1940 ийлан ӱй тӱлышаш планым 100 процентлан темен.

Сергей Эчвн.

ВКП(б) Марийский обкомын очередной пленумжо нерген

Информационный увертарымаш

1940 ий 14 августышто ВКП(б) Марийский обкомын очередной IV пленумжо лийын. Пленум „ВКП(б) ЦК июльский Пленумын итогшо-шамыч" вопросым обсуждатлен да тиде вопрос дене соответствующий решенийым приниматлен.

ВКП(б) обком.

Йытыным кӱрыт

„1 май" промколхозышто (Йошкар-Олинский район) йытынын кугу пайдажым пален налмыт да тудым жапыштыже поген налаш пижыныт. Йытын кӱрмаште Егошина ден Беспалова йолташ-шамыч паша нормым 200 процентлан темат.

М. Веденькин.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

● Ровенский областысе Немовичи, Веры да Держано села-шамыч деран Горын энгереш электростанций ыштaлтеш.

Комсомолка Э. Ян - Запорожский заводышто первый ӱдрамаш металлург. Ян йолташ электрокранын машинисткылан ыштен, а кызыт тудо—3-шо №-ан сверхомощный доменный конган кокымшо горновойжо.

Фото С. Вильтманын.

Кара-Дарьинский районысо (Узбекский ССР) колхозник-допризывник - шамыч руш йылмым тунемыт. Кызыт 175 допризывник-шамыч руш йылме дене сайынак ойлен моштат.

● У тунемме ийыште Белостокышто школьный сеть кумдаҥеш. Кок у белорусский школа почылтеш. 300 еҥ пурыман у школа ыштaлт шукталтеш

● Каспийын эпроновецше-шамыч Чечень остров лишан 4 ий ожно пурен кайше „Шаумян" ледоколым вӱд йымач луктыныт.

● 15 августышто Ленинградский зоологический садлан 75 ий темын. Зоосадыште кызыт 150 тӱрлӧ видан 500 янлык ден кайыкшамыч улыт.

● Белоруссийын западный областьлаштыже Наркомземын шым у опытный станцийже ыштaлтеш. Нунын коклаште 4 полеводческий, 1 плодо-овощный, 1 животноводческий да 1 куп станций.

● „Правда" газета лӱмеш Дунайский завод Литовский, Латвийский да Эстонский республиклашке кум вагон фарфоровый ате-шамычым колтен.

Сакко ден Ванцетти лӱмеш карандашный фабрика (Москва ола) у тунемме ий тӱҥалтышеш кокла шот дене кече еда 393,3 тӱжем карандашым ямдыла.

Снимкыште мастер - комсомолка Елизавета Филина.

Фото Г. Вороновын.

27

ВИЯН ЛИЙЖЕ СТАЛИНСКИЙ АВИАЦИЙ!

Шонымашкыже шуын

— 1930 ийыште 5 классыште тунеммем годым Йошкар-Ола ӱмбалне самолет чоҥештыл коштмым первый гана ужынам. Тунам мыйын ушышкем летчик лияш шонымаш пурыш, — манеш Филипп Григорьевич Зубанов йолташ. Тиддеч вара Зубанов йолташ шке ончыланже тыгай почетан профессийым налаш задачым шынден, а шонымашым шукташлан тунемде огеш лий. Неполный средний школым тунем пытарен, 1935 ийыште педагогический рабфакышке тунемаш пура. Тунамак тудо Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубышто летчиклан тунемаш тӱҥалеш.

— Аэроклубышто уло кумылем дене йӧратен тунемым, ик талук жапыште пилот лӱмым нальым, — ойла Зубанов йолташ. Летный пашам сай усвоитлымыжлан кӧра Филипп Григорьевичым аэроклубын командованийже Молотов (Перьм) олашке нормальный летный школышко тунемаш колтен. Тидым тудо куанен вашлийын. 1939 ий январьыште нормальный летный школым тунем лектын да младший лейтенант лӱмым налын.

— Изи годсо шонымашем шуктенам,— ойла Зубанов йолташ. — Мый ӱшанем: Марийский республикысе комсомолец-шамыч да молодежь летный пашалан тунемаш тӱҥалыт.

В. Борисов.

МОЛОДЕЖЬ, САМОЛЕТЫШ!

Летный паша дене овладеватлымаш—военный техникым изучатлымаште ик эн ответственный да почетный задача. Смелый, отважный, выносливый да техника дене сайын владетлыше ен-шамычым таптен лукташ—вот летный подготовкын тӱҥ задачыже.

Летный паша физический да моральный пеҥгыде еншамычым требоватла. Летчик-шамыч таза шӱман, пеҥгыде нерван, чаплын колышт моштышо да отличный шинчан лийшаш улыт. Мемнан молодежь кугу йӧратымаш дене шке родинажым аралаш ямдылалтеш. Тудо летный пашашке кугу йӧратыма и дене относитла. Сталинский авиацийын шӱдӧ тӱжем дене гордый соколжо—летчикше-шамыч мемнан родинан эн пич да мӱндыр верлашкыже у трассым пыштат, у рекорд-шамычым ыштен, улотӱнямбрыктарат. Йошкар авиацийын летчикше-шамыч отвагым, героизмым, мужествым ончыктат.

Марийский республикысе Ната Бабушкина лӱмеш аэроклуб шке существоватлыме жапыште шке родиналан да партийлан преданный ен-шамычым шагал огыл куштен. Аэроклубын шуко воспитанникше-шамыч Йошкар Армийын чапле командирже улыт.

Западный Белоруссийым, Западный Украиным польский шляхта-шамыч деч утарымаште да белофинн-шамыч ваштареш кучедалмаште аэроклубын воспитанникше-шамыч кокла гыч шукын участвоватленыт. Г. Пуршев, Смирнов, Фурзиков, Медведев да моло йолташ-шамыч кугу скоростян машина-шамыч дене чоҥештылыт. А. Скребнев йолташ Жуковский лӱмеш Академийым тунем пытарен да кызыт самолетостроенийын инженер - конструкторжо улеш.

Н. Бабушкина лӱмеш аэроклуб Чувашский аэроклуб дене соревноватлымаште эреак ончылно кая. Тенийсе курсант-шамыч чоҥешташ тӱҥалме деч ончыч зачетышто 55 процентше „отлично" да 42 процентше „хорошо" оценка дене сдатленыт.

Икымше очередыште лукмо 45 процент курсантше-шамыч наземный подготовкым „отлично" да 55 процентше „хорошо" оценка дене сдатленыт. Нуно учебный полет планым 100 процентлан теменыт да кызыт Оборона Нарком Калык Комиссариатын комиссийжым вучат. Курсант-шамыч кокла гыч 70 процентше летный практикым отлично эртенит. Поведений да учеба шотышто отличник-шамычыштат шагал огыл улыт. Базунов, Егошин, Кольцов, Дмитриев, Филонова, Скулкин, Смольников, Боцманов, Средин, Чикмерев да моло йолташ-шамычат тачe авиаций кечым кугу успех дене вашлийыт.

Кокымшо очередын курсантше-шамычат учебный полетым кугу куанымаш дене тӱҥалыныт да авиаций пашам сай усвоитлат. Аэроклуб 1940-1941 тунемме ийлан йодмашым налаш тӱҥалын.

Мемнан республикын ончыл молодежьшо аэроклубыш пураш йодмашым пуаш тӱҥалын. Тудо социалистический родинан священный рубежше-шамычым чаплын аралаш ямдылалтеш.

И. Письменов,

аэроклубын учебно-летный отделын начальникше.

Финский белогвардейщина ваштареш кучедалме фронтышто командованийын боевой заданийже шамычым образцово шуктымылан да тидын годым доблесть ден мужествым ончыктымылан „Красное Знамя" орден дене наградитлалтше летчик-комсомолец лейтенант А. Н. Вершинин йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Первый полет

Летный паша дене интересоватлен, мый Йошкар-Оласе Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубышко тунемаш пурышым. Сложный летный техника дене овладеватлымашке мыланем шагал огыл вийым пышташ логале. Тыршымем арам ыш лий: теорий дене общий балем 4,5 лие. Икмыняр жап наземный подготовкым эртымек, мый полетлан ямдылалташ тӱҥальым. Взлет ден посадкым ыштыме нерген ятыр книгам лудым. Кече еда южышко кӱзаш шоненам. Пытартышлан вучымо кечем толын шуо.

Самолет полетлан ямде.

— Моторым заводитлаш!—команда шоктыш. Моторым заводитлен, самолетышко шинчым. Воктенем летчик-инструкторат шинче. Самолетым тарватен, стартышке толым. Стартер стартым пуыш. Мый первый гана южышко кӱзем. Куанымаш утыр лектеш. Кӱшнӧ кум кругым ыштен, волен шинчым. Инструктор „молодец!" кычкырале.

В. Филонова.

УЧЛЕТ-ШАМЫЧ

(Очерк)

Эр. Йырваш тымык. Йошкар-Ола тамле омо дене мала. Лач Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубышто гына йӱк-йӱан шокта. Аэроклубын учлетшо-шамыч тамле эр кочкышым кочкыт. Южышт аэроклуб ончычко лектын, автомашина воктен куанен мутланен шогат. Кузе от куане? Вет тыгай мотор кече—учлет-шамычын йӧратыме кечышт.

— Автомашинышке шинчаш! — кызыт гына лектын шогалше летный часть начальник Письменов йолташ командым пуыш.

Учлет - шамыч тунамак автомашинын кузовешыже верангыч. Тымык эрым сургыктен, автомашина аэродромышко тарваныш. Вот тевe икте почеш весе урем-шамыч эртен кодыт. Юалге мардеж учлет-шамычын шӱргыштым шупшалеш.

— Шкенан маршнам тӱҥалза! — учлет Егошин йолташ шке йолташыштлан темла. Да чынак нунышт шкеныштын йӧратыме маршыштым тӱҥалыч.

„Все выше, выше и выше
Стремим мы полет наших птиц;
И в каждом пропеллере дышит
Спокойствие наших границ..."

Муро йӱк южым шергылтара. Машина уло куатше дене ончыко чыма.

Аэродром. Самолет-шамыч учлет-шамычым вучышын шинчат. Летчик-инструктор Ивченко йолташ стартым шеледа. Учлет-шамыч посна экипаж дене самолетым проверитлен пытарымек, авиомеханик-шамыч учлетшамычлан самолетым эрыктыме нерген, нуным кузе аралыме нерген раш каласкалат. Икмыняр минут политинформаций. Политинформаций деч вара отряд командир Федулов йолташ летный часть начальник Письменов йолташлан машина - шамычын исправностьышт нерген рапортоватла. Рапорт принимайтлыме.

— Наземный подготовкым тӱҥалаш! — команда шокта...

Вот учлет-шамычлан заданийым пуаш жап. I экипажын учлетшо Н. Карпов йолташ летчик-инструктор Ивченко йолташ деч заданийым налеш:

— Мланде ӱмбачын кинелмашым правильно ышташ, самолетым кум точкешат тӧр шындаш, — заданий пуалте.

— Есть! — учлетын кӱчык рапортшо шоктыш.

Стартер, финишер, хронометрист-шамыч шке верыштын нальыч. Мотор йӱкым луктын, мураш тӱҥале. Стартер ош флагым нӧлтале. Самолет мланде ӱмбачын икмыняр куржеш, вара эркын южышко кӱза. Аэродром ӱмбалне ныл-вич кругым ыштен, самолет-шамыч финашыш толыт. Йошкар флаг-шамычым шогалтыме линийышке учлет Карповын самолетшо толын шогале. Учлет кабина гыч писын тӧрштен лектын, полет нерген инструкторлан рапортоватла.

— Заданий отлично шуктaлтын,—инструктор пелештыш. Тыге заданийым учлет Симонов, Кузнецов да моло йолташ-шамычат отлично шуктышт.

Тиде жапыште учлет-отличник-шамыч Г. Боцманов ден А. Смольников „Боевой листокым" луктыт. Посна учлет-шамычын заданийым шуктымышт нерген возат. Теҥий нуно 50 утла листокым луктыныт, тудым учлет - шамыч куанен лудыт, ончыктымо ошибка - шамычым вашке тӧрлатат, тушко чарныде возен шогат. Тевe учлет Смоленцев йолташ мом воза: „Вашке мый аэроклубым тунем пытарем. Кызыт авиационный военный школышко пураш ямдылалтам. Партий ден правительствын первый кӱштымышт почешак учебный самолет олмеш боевой самолетышко шинчын, тушманым шке мландешыжак кыраш тӱҥалам. Родина верч, Сталин йолташ верч пытартыш вӱр чӱчалтышемат ом чамане". Тиде икте мо? Уке! Тыгайым шуко ужаш лиеш. Аэроклубын чыла учлетшо - шамычат тыгак шонат.

Шӧртньӧ йоллажым шуен кече лекте, учлетшамычын саламлышыла воштылын ончале. Самолетшамыч тугак чоҥештылыт. Тевe ик самолетышко инструктор шинчыше кабина шеҥгалнысе кабиныш учлет Н. Коростелев йолташ шинче. Тудо парашют дене тачe первый тӧрштышнеже. Самолет южышко кӱза. Вот уже мланде деч 800 метр кӱшнӧ. Самолет воктен шем точко шочо. Вара ош зонтикла парашют почылто. Коростелев мланде ӱмбаке сайын волыш. Тудо куанен, шыргыжеш. Вара молат тӧрштышт.

Тыге Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубын учлетшо-шамыч родинан гордый соколжо лийшаш верч тунемыт. Нуно кеч могай тушманымат шалаташ ямде улыт.

Ив. Литвин.

Йошкар-Ола, 1940 ий август.

НАЧАР ТУНЫКТЫМАШЫН РЕЗУЛЬТАТШЕ

Школлаште преподаватель-шамычын моштен туныктымашышт кушкын шотышо поколенийлан шинчымашым пумаште эн тӱҥ верым налын шога. Тидым учитель-шамыч раш шинчат да, очыний, ӱчашогыт пиж Нуно урокым эртарымылан велӭ огыл, тунемше-шамычын материалым усвоитлымашыштланат отвечатлышаш улыт. XVIII партийный с'ездын да Верховный Советын IV внеочередной Сессийжын школа-шамыч ончылан шындыме кугу задача-шамычым кузе шуктымым кызыт средний ден высший школлаште эртыше приемный испытаний раш ончыктат.

Теве 15 августышто Н. К. Крупская лӱмеш учительский институтын 1 курс исторический отделенийышкыже тунемаш пурышо-шамыч СССР калык-шамыч историй дене испытанийым кучышт.

Вигак каласаш кӱлеш: тунемаш пурышо - шамыч южышт историйым пеш начар шинчат. Экзаменатор С. К. Полысалов йолташын 1812 ийыште француз-шамыч молан сеҥалтыныт, манын йодмыжлан Старо-Тор'яльский средний школын ученикше М. Ф. Косоротов йолташ нимогай существенныйымат ойлен ыш керт, справедливый ден несправедливый войнам раш умлен огыл. Адак Кукврурский средний школа гыч (Сервурский район) Н. И. Алгаев йолташ русско-японский война „токийский договор" дене чарнен манеш.

— Тиде война иктаж художественный литературышто возымо мо?—йодеш экзаменатор.

— Уке!...(?)

Тышеч пале: учитель шамыч посна дисциплиным пеш аҥысыр рамке коклашке шынденыт, художественный литература ден нимогай связь деч посна туныктеныт.

Изиш лиймек, экзаменатор ончыко 1938 ийыште педрабфакын 2-шо курсшым тунем пытарыше И. П. Рыжов йолташ лекте. Тудо кажне йодышлан куктылын вашмутым пуыш.

— СССР Верховный Совет могай кок палатлан шелалтеш?

— Комиссариатлан.

— Кызыт СССР Верховный Советын могай сессийже эртыш.

— Нылымше! (?).

Испытанийым кучышошамыч кокла гыч руш йылмымат начар палат. Нуно экзаменаторлан опубликоватлыдыме шуко документ-шамычым каласкалышт.

Вет нине йолташ-шамыч кок ий гыч учительский институтым тунем пытарен, неполный средний школлаште историйым туныкташ тӱҥалыт. Историй предмет пеш кумда шинчымашым йодеш, тыгай куктылшо-шамычлан, очыний, сайжак огеш лий.

Школлаште историйлан кугу вниманийым ойырман, тудо Марксизм—Ленинизм идейын кажне кечын сеҥен толмыжым раш ончыкта да о н ч ы л человечествылан вияш корным почеш. Садлан ситыдымаш-шамычым пытарыман.

В. Мамаев.

Угычын 175 студент

Фельдшерско-акушерский школа мемнан республикылан ий еда ятыр средний медицинский пашаеҥ - шамычым ямдыла. Тений тиде школышко тунемаш пураш 175 яра верлан 314 йодмаш пурен. Приемный испытанийым 302 еҥ кучыш. Нунын кокла гыч 151 тунемшым приемный комиссий первый курсышко тунемаш налын. Испытаний сдатлыше-шамыч кокла гыч ятыр тунемше-шамыч сай результатым ончыктышт. Теве М. Киселева, С. Пакина, Н. Никитина йолташ-шамыч да молат испытанийым хорошо да отлично оценкылан сдатленыт. Тылеч посна неполный средний школым похвальный грамота дене тунем пытарыше 24 учениким испытаний деч посна приниматлыме.

Борис Эчей.

Марисоюз пелеnсе (Йошкра-Ола) продавец-шамычым ямдылыме курсысо курсант-комсомолец А. Румянцев йолташ СССР Верховный Советын IШымымше Сессийыште приниматлыме Закон-шамыч изучатлымашым эртара. Фото М. Чуршуковын.

АВИАЦИЙ КЕЧЫЛАН

Кӧ кӱзен гын
Тынар кӱшкӧ сур кавашке,
Кӧн гын муржо
Тынар сылнын йоҥгалтеш!
Кӧ гын толын
Пеш тора гыч Кремль деке,
Сокол семын
Яндар южышто пӧрдеш!

Палем тидым:
Марий ӱдыр тышке толын,
Москвашке
Авио кечым пайремлаш.
Моло дене
Пырля лектын кӱртньӧ стройыш,
У сем мур ден
Красный площадь гоч эрташ.

Йошкар знамя ден
Тӱрлалтше Москвашке
Кунар калык!
Герой шамыч мутланат.
Мочол ӱдыр
Кӱшкӧ кӱзен сур кавашке —
Сталин туным
Кайын семын чоҥештат!

Шулдыраҥше
Юж флотшо таче лӱшкӧ,
Кече, мод тый,
Ший йолпатым йыр шарен.
Пусть тушманын
Ир шинчаже онча кӱшкӧ,
Садак ок керт
Эл граница гоч вончен.

Мудрый Сталин
Шыргыжалын, кӱш ончалын,
Герой еланын
У рекорд ден кугешна.
Пурла кидшым
Знамя семын кӱш нӧлталын,
Шочмо ачала
Нажным шокшын саламла!

А. Иванов.

Москва, август.

Чоҥешта советский сокол

Кеҥеж кечын кечывалым
Тольым станцийыш вашкен.
Йолташем багажым налын
Шогыш поездым вучен.

Средний школым тений контын
Сай тунемын лектынна.
Йыгыре ик парт коклаште
Кум ий годым шинченна.

Тунемаш тӱҥалме годым
Контын иктым шонышна:
„Тиде школым тунем лектын,
Летный школыш кена".

Шонымаш эре ик семын
Лийын ок керт йолташем.
— От керт тые летчик лийын, —
Мылам доктор пелештен.

А вот таче, тиде кечын,
Корно нок век ойырла,
Тиде поезд йолташемым
Летный школыш наҥгая.

Граница ӱмбалне шем пыл
Тӱҥалеш гын погынаш,
Чоҥешта советский сокол
Шем пыл-еланым шалаташ.

Вот тунам мыят винтовкым
Налын фронтышко каем.
Тушман дечын шке элемын
Границыжым аралем.

С. Вишневский.

Эрта кӱшнӧ самолет

Тый шинчат, йолташ,
кабиныш,—
Рульым пеҥгыдын кучет.
Сокол гай кӱзет тый
южыш
Тиде годым мом шонет?

Шарналтет дыр толмо
корным,
Эртен кайше кечымат?
Ялеш кодшо ик моторым
Шарналтет дыр кызытат?

Эрден эрак школыш толын
Пура дыр тудо туныкташ.
Йӧрата пеш тудо шокшын,
Тыгерак воза письмаш:

„... Йолташем, илал
шарналын,
Мый ом мондо нигунам.
Вашке теве вашлиялын,
Ушнена ме курымлан..."

Тиде кече—мӱндыр огыл,
Шуэш тудо! Кызыт вот
Мотор дене йӱкым луктын
Эрта кӱшнӧ самолет.

Мирон Чойн.

Йошкар-Ола, август.

Аэроклубын учлет-отличникше-шамыч (шола гыч пурлашке): Г. А. Боцманов ден В. В. Средин йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Организацийын пашажым саемдыман

„1 март" колхоз пелеnсе (Ронгинский район) комсомольский организаций шке пашажым начар ышта. Колхозник-шамыч коклаште агитационно-массовый пашам огыт ыште. Комсомолец-шамыч 3—4 тылзе лиеш членский взносым тӱлен огытыл. Шке политический шинчымашыштымат начар нӧлтат. „ВКП(б) краткий сурс историйым" огыт изучатле. **А. Мосунова.**

Пашам образцово ыштат

Шурным йоктарыде да шке жапыште поген налмаште, социалистический соревнований ден стахановский движений кумдан шарлымаш, пеҥгыде трудовой дисциплина улмаш ик тӱҥ условий улеш.

„Куп-сола" колхозышто (Ново-Тор'яльский район) шурно погымаште нине условий - шамычым тичмашын кучылтын, уржам кӱчык жапыште поген налыныт. Йытыным кӱрын пытарыме. Шӱльым 19 августлан тӱред пытарат. Тӱредмаште лу дене стахановецшамыч кушкыныт. П. И. Малинин йолташ машина дене тӱредмаште кечаш нормым 120—150 процент марте, А. И. Соколова йолташ кылта пидмаште 180 процент марте темат. Йытын кӱрмаште М. И. Рябинина, М. П. Малинина, О. Е. Малинина да тулеч моло йолташ-шамычат нормым 125 процент марте темат.

Тыгак кокияшым ӱдымаштат стахановский пашан образецшым ончыктат. И. П. Рябинин йолташ 7 рядный сеялка дене ӱдымаште 4 гектар олмеш 7 гектарым ӱда. Тиде кечылаште „Куп-сола" колхоз кокияшым ӱден пытара.

М. Толстухин.

Полыш кӱлеш

Йошкар-Олинский район „10 лет МАО" колхоз пелеnсе комсомольский организаций шке пашажым начар ышта. Колхозник-шамычым культурно обслуживатлашлан комсомолка А. Петрова, А. Калинин, Г. Ивайков йолташ-шамычым агитаторлан ойырымо ыле. Нуно нурышко лектын ик ганат газетым йӱкын лудын огытыл.

Пырдыж газетым лукмашкат кӱлеш вниманийым ойырмо огыл. Газетын редакторжо Никитин йолташ газетым жапыштыже огеш лук. Тудо колхозыштат тений ик трудоднямат ыштен огыл.

ВЛКСМ Йошкар-Олинский райком тиде организацийын пашажым кызытак саемдашлан практический полышым пуышаш.

Н. Веденькин.

„Труженица" артельын (Йошкар-Ола) стахановкаже комсомолка-активист К. Д. Горшкова йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

28

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Германский командованийын сводкыжо

Берлин, 16 август. (ТАСС). Германский информационный бюро германский армий верховный командованийын тыгай сводкыжым увертара:

„15 августышто кечывалым да 16 август вашеш йӱдым германский авиаций Английыште военный промышленность предприятийлашке, аэродромлашке да воздушный загражденийын сетьлашкыже умбакыжат налетым ыштен шоген. Портлендысе, Тарборысо, Бридлингтонысо да Мидлзбросо портовый сооружений-шамыч, Гулль воктен Бирмингамысе да Бротысо авиационный моторым ыштен лукшо завод-шамыч, тыгак Южный, Юго-Восточный да Центральный Английысе шуко аэродромласе ангар-шамыч чот локтылалтыныт. Нине операций годым пеш кугу воздушный бой-шамыч лийыныт. Икмыняр английский портым пикироватлыме.

Английский авиаций Западный Германийыш йӱдым налетым ыштымыже дене кугу энгек лийын огыл.

15 августышто неприйтель чылаже шагал гын 143 самолетым йомдарен. Тилын деч посна воздушный загражденийысе 21 аэростатым волтен шумо ыле. 32 германский самолет шке базышкыже пӧртылын огыл.

Ик германский подводный пуш чылаже 14 тӱжем тонн водоизмещениян кок неприятельский вооруженный торговый пароходым вӱд йымак волтен колтен. 10 английский самолетын нападатлыме германский минный тральщик-шамыч группа „Спитфайр" типан 4 самолетым волтен шуэн.

Софийыште советский футболист-шамыч лӱмеш прием

София, 16 август. (ТАСС). Тенгече кастене футбольный матч деч вара СССР Полпред Лаврищев советский спортивный делегаций лӱмеш ужиным пуэн. Ужиныште лийыныт: Болгарийысе внутренний паша министр Габровский, царьын канцелярий отдел начальникше Хаджиева просвещений министерствын главный секретарьже Аракчиев, парламентын депутатше-шамыч, Софийысе общинский советын (городской думын) члене-шамыч, болгарский спортивный организаций - шамычын шуко представительышт, Болгаро-Советский общество правленийын члене - шамыч, „Славия" клубын да Софийысе сборный командын футболистше-шамыч, советский спортивный делегацийын пӱтынь составше.

Таче болгарский газета-шамыч тенгечсе матч нерген кугу фотоснимок ден подробный отчетым пуртат. „Зора" газета тыге воза: „Тенгече советский футболист-шамыч уэш модын налыныт да адакат кеч могай европейский команда денат ӱчашен кертше, пеш кӱкшӧ классан модшо улмыштым ончыктеныт".

Морко селаште каныме кече годым.
Фото Димитриевскийын.

Англия ӱмбалне кок тӱжем германский самолет

Нью-Йорк, 16 август. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын лондонский корреспондентшын увертарымыже почеш пале, Английын юго-восточный побережьежеге гыч увертарымаште тыге ончыкталтеш: таче кечвал жапыште побережье ӱмбаке 2.000 германский самолет толын лектын.

Ассошиэйтед Пресс агентствын Английын юго-восточный олаште улшо корреспондентше тыге увертара: военный наблюдатель-шамычын мненийышт гыч пале, таче Англия ӱмбак 2.000 гыч 2.500 марте германский самолет толын лектын.

КӰЧЫКЫН

Йошкар Олинский район (Больше Чигашевский сельсовет) „10 лет МАО" колхозын члене-шамыч 1940 ийыште тӱлышаш сельскохозяйственный налогым 100 процентлан тӱленыт.

Н. Веденькин.

„У корно" колхозын (Башкирский АССР) кермыч заводшо колхозлан ий еда кугу доходым пуа. Кодшо ийыште завод 15.000 тенгеаш доходым пуэн.

Ӱ. Атнакаев.

СУД

Юледурский машинно-тракторный станцийын (Куженерский район) трактористше комсомолец П. Ворожцов ден трактористка У. Деревяных йолташ-шамыч тений 23 июльышто паша гыч самовольно каеныт. Тыге нуно СССР Верховный Советын 1940 ий 26 июньысо Указым да 17-ше июльысо „Машинно-тракторный станцийласе пашам ыштыше тракторист ден комбайнер - шамычын паша гыч самовольно каймашыштым чарыме нерген" Указым грубо нарушатленыт. П. Ворожцов 23 июль гыч 30 июль марте пашаш мием огыл, У. Деревяных йолташат ныл кече прогулым ыштен.

П. Ворожцов ден У. Деревяных йолташ-шамычым шукерте огыл Куженерский калык суд ончыко шогалтыш. Суд Ворожцов ден Деревяных йолташ-шамычын пашадарышт 6 тылзе мучко гыч 20 процент дене кучен кодаш да тошто верыштыштак пашам ыштыкташ пунчалым лукто.

Погодин.

КАНЫМЕ ГОДЫМ ЛУДАШ

ЙОМАК-ШАМЫЧ

ТОВАР ГЫЧ ШӰР

Ялыште ик сут кува илен улмаш. Теве икана тудын деке эртен кайше солдат пурен.

— Илымаш - кутырымаш, шонго кува, илымаш-кутырымаш, кувай! Эртен кайше енлан иктаж мом кочкаш пу-ян.

А кува припасыжым чаманенат, сонгра улшыла койын.

— Теве тушан, пудаш саке.

— Мо тый, кувай, йӧршын сонгра улат?

— Таче мый агытаным шӱшкылын омыл.

— Кувай, тый нимомат от шиж?

— А кушан шонет—тушан малет.

„Ну,—шоналта солдат—мый тыйым кызытак пален налам!"

Тудын шенгекыже йыштак мийышат, кычкырал колтыш:

— Кувай!

Кува кенета винен шогале:

— Тый мом тыге, ирод кычкырет? Мый, чай, сонгра омыл.

— Ах, сонгра отыл?

— Ну, тылат мо кӱлеш?

— Кувай, мыйым пукшо.

А кува эре сутлана:

— Да нимо дене, шочшем.

— Мый моткоч шуженам,—мавеш солдат.—Ну, кочкаш шӱрым шолто.

— Да нимо дене, шочшем.

„Ну,—шоналта солдат,—мый тыйым туныктем!"

— Мом вара, укелан судат уке. Пу, кувай, товарым, мый товар гыч шӱрым шолтем. Кеч постныйым гынат кочкыва, темын лийына.

„Мо тыгай ӧрмаш?—шона кува.—Чу, ончалшаш, кузе товар гыч шӱрым шолтат. Тунемамат, вара шкак шолтем. Товар—тудо, чынак, шолшан". Да тудлан товарым кондыш.

Товарым солдат кӧршекыш пыштыш, вӱдым темышат, шолташ тӱнале. Шолтыш-шолтышат, тамлен ончыш да каласыш:

— Ох, шӱр! Чапле шӱр! Изиш ковыштаже гына ок ситырак.

Кува тудлан ковыштам кондыш.

Тудо адак шолтыш-шолтышат, тамлен ончыш да каласыш:

— Сайынак кӱйын, да изиш паренгыже ок ситырак.

Кува тудлан паренгымат кондыш.

— Ну тамле шӱр! Чыла шотыштат сай, да теве ӱйжӧ ок ситырак.

Кува ӱйжым чамана, да товар гыч могай шӱр лекмым моткоч ужмыжо шуэш. Солдатлан тудо ӱйым кондыш.

— Ну, кувай, ӱстел ӱмбак шынде. Кинде-шӧнчалым кондо да совлам кучо.

Шӧрвалже уке гын, шӱрым тыгак кочкыва.

Кува шӧрвалымат конден шуктыш. Коктын кочкычат, кува йодо:

— Служивый, а служивый! Кунам вара товаржым кочкына?

— Да, ужатыс, тудо эше кӱйын шуын огыл. Иктаж вере корнышто кӱйыктен шуктемат, кочкам.

Товарым тудо сумкашкыже чыкыш, оза вате дене прощальшат, шке корныж дене умбакыла кайыш.

Тыге солдат шӱрымат кочко, товарымат нангайыш. А тый, кувай, ит сутлане!

МУДРЕЦ

Турецкий йомак

Ученый мулла шкенжын изи пӧртыштыжӧ шинчен да, окна лишне йоча-шамыч лӱшкымылан лийын, книгам лудын кертын огыл. Мулла окнам почынат, кычкыралын:

— Йоча-шамыч! Пазарыште моткоч чапле олмам пуэдат.

— Олмам пуэдат!—кычкыральыч йоча-шамыч.—Эн сай олмам, акдеак!—да куржыч.

Нунын почеш урем тич куржыч, даже шонго кугыза да шонго кува-шамычат, да чыланат кычкыральыч:

— Пазарыште моткоч чапле олмам пуэдат!..

Куржшо-шамыч почеш мулла ӧрмалген овчале, вет йывыртен кычкырлымылан мучашат ыш лий, вара тудо шкаланже каласыш:

— А тиде чынак гын, кузе вара? Неужели мый шкетын ак яра кодам?

Тудо кок кидше денат кумда йолашыжым кучышат, пазарышке орышо гай куржо.

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ*.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнат 69—70, № телефона 90.
Э916. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.